

Rare. 462

305

198998

REGULELE
LIMBEI ROMÂNE

PENTRU ÎNCEPĂTORI

(Clasa II primară)

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj
TITU MAIORESCU

Retipărită cu învoirea autorului

DE

IOAN CREANGĂ.

APROBATĂ DE ONOR. MINISTER AL CULTELOR ȘI INSTRUCȚIUNII PUBLICE, PION
ADRESA No. 271 DIN 11 IANUARIE 1880.

I A Ș I I.
TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ, STRADA ALEXANDEI,
1880.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REGULELE
LIMBEI ROMÂNE

PENTRU ÎNCEPĂTORI

(Clasa II primară)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TITU MAIORESCU

Retipărită cu învoirea autorului

DE

IOAN CREANGĂ.

I A Ş I I.
TIPOGRAFIA NAŢIONALĂ, STRADA ALEXANDRI.
1879.

198999

CĂTRĂ CETITORI.

Cartea aceasta cuprinde în sine tot materialul gramatical pentru clasa II primară, după programa actuală.

Atârnă înse mult de la învățatori să știe a-i da dezvoltarea convenită, în măsura priceperii **începătorilor** pentru cari este menită.

Asupra fie-cărei lecții se va face în școală un eșercițiu oral și înscris, pînă va fi priceput și cel de pe urmă școlar despre ce a fost vorba, d. e.

Se dau **subiecte** și școlarii află—pe rînd—predicatul covenit la fie-care.—Se dau **predicate** și școlarii află subiecte covenite fie-cărui **predicat**.

Tot așa se face cu părțile vorbirii: **substantive, verbe, pronume, adiective, numerale, etc.**

Apoi—se dau tîme pe a casă, d. e: câte 5 substantive reale și câte 5 ideale, și școlarii sunt datori să afle și să scrie adiectivul **caracteristic** lângă fie-care substantiv, și viceversa.

La scrierea dictată, care este una dintre eșercițiile esențiale ce trebuie a se face cu școlarii în oarele de gramatică, învățătorul va atrage atențiunea lor mai ales asupra cuvintelor care se cetesc întru una, dar se scriu despărțite prin liniuță orizontală ori prin apostrof, după cum se arată în „Metoda Nouă de scriere și cetire“ la fața 44 lecția 43.

Cuvintele prescurtate să se cetească și sub forma prelungită pentru a vedea școlarii deosebirea și a li afla mai bine înțelesul.

Însfirșit, ori-ce eșplicare să fie **scurtă, precisă** și în același fel pentru a nu aduce confusie în mintea școlarului și nesiguranță despre cele ce s'au vorbit.

459-5 (075.2)

I.

1) Școlarul întră în odae. El ține trei cărți în mână.

Aceste sunt doă gândiri spuse. **Gândirile spuse se numesc propoziții.** Aci avem dar doă propoziții.

2) Spuneți aceste doă propoziții mai rar:

Școlarul—întră—în—odae. — El—ține—trei—cărți—în—mână.

Vedeți că propozițiile nu se zic întru una, ci au mai multe părți. **Părțile propoziției sunt cuvinte.**

Câte cuvinte are propoziția d'intei? Câte cuvinte are propoziția a doia?—Căutați în cartea „Metoda Nouă de scriere și cetire“ fața 57 și cetiți la numărul 24 „Paserile“. Numărați, câte cuvinte are propoziția d'intei pêne la punct? Câte propoziția a doia și a treia pêne la punct? Câte a patra? Câte a cincea, a șesa și a șeptea pêne la punct? Scrieți aceste propoziții pe tablă.*)

*) Lecțiile din cartea de cetire „Învățătorul Copiilor“ intitulate „Sfătuiri bune“ având propoziții scurte și limbă curat românească, sunt foarte nimerite pentru deprinderea școlarilor la deosebirea și despărțirea propozițiilor în cuvinte, a cuvintelor în silabe și a silabelor în sunete.

3) Care este cel d'intîi cuvînt în propoziția d'intîi?

Școlarul

Spuneți cuvîntul acesta mai rar:

Șco—la—rul

De câte ori deschideți gura pentru a-l spune?

Șco—la—rul — de trei ori.—Spuneți tot așa cuvîntul următor:

în—tră

De câte ori deschideți gura? — De două ori — Dar la cuvîntul următor: în? — Odată.

Partea de cuvînt spusă cu o singură deschidere de gură, se numește silabă.

4) În fie-care cuvînt se află una sau mai multe silabe.

Spuneți propoziția a doua mai rar, așa încât să se osebească silabele. Scrieți amîndouă propozițiile deosebite în silabe. Numărați câte silabe are fie-care cuvînt. Căutați două cuvinte de câte-o silabă; Căutați două cuvinte de câte două silabe; căutați unul de trei silabe.—Cetiți mai departe în „Metoda Nouă“ la fața 57 pînă la alt punct și osebiți toate silabele.

5) Care este silaba d'intîi a cuvîntului Școlarul?
Care este silaba d'intîi a cuvîntului olarul? Scrieți aceste cuvinte unul sub altul:

Șco—la—rul

o—la—rul

Ceosebire este între silaba d'intăi **șco** și între silaba d'intăi **o**? Silaba **șco** are mai multe sunete de cât silaba **o**. Sunetele silabei **șco** sunt: ântăi **ș**, apoi **c**, apoi **o**. Fie-care silabă se compune din unul sau mai multe sunete.

Câte sunete are silaba a doă **la**? Câte are silaba **rul**? — Câte cuvântul școlarul? Spuneți toate sunetele din cele doă propoziții. Scrieți aceste sunete fie-care deosebit.

6) Dacă băgați bine de samă, vedeți că unele din sunete se pot spune ușor singure, precum sunt în cuvântul școlarul: **o**, **a**, și **u**; ear celelalte nu se pot spune ușor singure, ci li mai trebuie câte un mic sunet pentru a fi auzite, precum: **ș**, **c**, **l**, **r**. Sunetele ce se aud ușor singure, sunt vocale. Sunetele ce se aud numai cu altele, sunt consoane.

Câte vocale și câte consoane are cuvântul școlarul? Câte cuvântul întră? Spuneți toate consoanele din propoziția d'intăi; spuneți toate vocalele din propoziția a doă. Luați „Metoda Nouă“, cetiți de unde ați rămas mai departe pêne la alt punct și numărați în fie-care cuvânt vocalele și consoanele.

7) Cetiți în cartea „Metoda Nouă de scriere și cetire“ toată lecția 24 „Paserile“, căutați toate vocalele osebite și scrieți-le la o parte.

Cum vedeți, în toate cuvintele române sunt numai **7** vocale și **20** de consoane osebite.

8) Fie-care sunet are un semn pentru ca să-l cunoaştem la cetire şi la scriere. **Semnele sunetelor pentru scriere se numesc litere.**

Eca toate literele române :

Pentru vocale: a, e, i, o, u*).

Ear vocala **Ъ** se arată în scris prin a sau e cu semnul (∩) deasupra, d. e. masă, vęd; vocala **І** se scrie cu a său e sau i cu semnul ^ deasupra, d. e. cânt, trecënd, rîu. Aşà dar toate literele vocalelor sunt: a, e, i, o, u, (ă ă) (â ê î).

Pentru consoane: b, c, d, f, g, h, j, l, m, n, p, r, s, t, v, z, ş, ţ.

Aci trebuie să ştiţi, că litera asta **c** arată doë sunete: **Ч** şi **К**; precum şi litera asta **g** arată tot doë sunete: **Г** şi **Г**.

Dacă după c sau g urmează e sau i, atunci se cetese: **Ч** sau **Г**; ear când urmează celelalte vocale ori consoane, atunci se cetese: **К** sau **Г**.

Cetiţi: cercel, cinci, casa, cort, cumpëna, cărţi, câne, crescut, cleşte; — chip, cheltuit, ceasornic, cio-ban, ciuntit, Crăciun, obicinuit — Genunchiu, gingină, gata, gol, gura, găina, gîrla, gândac, grindina, glas; ghimpe, ghem, geam, giubea.

9) Fie-care literă are numele său, d. e. litera b

*) Mai nainte se scrieà cu alte semne, numite slove. Si fiindcă multe cărţi româneşti sunt scrise cu slove, este bine să le cunoaşteţi şi pe aceste. Ecă-le: a, e, i, o, ъ, ъ, ъ; Б, Ч, д, ф, г, х, ж, к, л, м, н, п, р, с, т, в, з, ш, ц, ц.

se numește be; litera h se numește he; litera m se numește me, etc. Când se silabizază un cuvânt, atunci nu se spun sunetele, ci numele literelor, osebindu-se fie-care silabă. D. e. școlarul: șe, ce, o—șco; le, a, la—școla; re, u, le—rul, școlarul.

Silabizați și multe alte cuvinte.

10) Literele se spun într'un șir regulat, adecă:
a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v,
z, ș, ț, ă, î.

Șirul regulat al literelor se numește alfabet sau abecede.

Învățați alfabetul pederost.

11) Osebiți sunetul de literă. Sunetul se spune și se aude, litera se scrie și se vede.

12) (Repetiție).

a) Spuneți fie-care sunet din următoarele cuvinte: Român, eu, zid, țipă, șatra, aspru, casa, cap, gard, gingină.

Câte sunete are fie-care din aceste cuvinte?

Câte consoane și câte vocale are fie-care? Care cuvinte încep cu vocală? Care încep cu consoană?

b) Silabizați:

Român, zid, casa, gard, gingină, bine-cuvîntare.

Scrieți fie care silabă osebită.—Câte silabe are fie-care cuvînt?—Ce este silaba?

c) Scrieți cu litere cuvintele :

чипъ, четате, чолан, кіріе, чок, чаш, чайѣ, чепъшъ, чіпвръ,
чъдъ, чокан, чокжріе, чъвзк, де цаба, чер, чіпгаш, Църцъ,
чіпере, кее, каш, кош, кокор, къвълт, кжне, късѣдъ, кілъ,
кзъшіе, клеветіре, гард, гем, гіндъ, гіглеа, глчітоаре, глзгъ,
гоніре, грабъ, грас, гѣноіѣ, гѣтѣ, гълсатъ, гѣсіре, гжлкъ,
гъндѣк, бърлп, дтѣіѣ, цзлѣѣ, обічнѣіт, вечнік, пачнік.

d) Câte cuvinte sunt aci :

Маїcăмеаестесăнăтоасă. Număpotducesămăјoc. Pă-
neanoastrăceadeatoatezileledănioūăastăzișinieartănoūă
păcatelenoastre.

Osebiți fie-care cuvînt, în scris. Câte propoziții
sunt aci de toate? Ce este propoziția?

II.

PĂRȚILE VORBIREI.

13) Grigorie plângea

De cine este vorba acum? Ce se zice despre Grigorie?

Cuvîntul despre care este vorba într'o propoziție, se numește subiect. Cuvîntul care arată ce se zice despre subiect, se numește predicat. În propoziția de sus, Grigorie este subiectul și plângea este predicatul. Pentru ce?

La subiect se întreabă: cine? La predicat se întreabă: ce face? d. e. vulpea mușcă. Cine mușcă? — vulpea. Vulpea este dar subiect. Ce face vulpea? — mușcă. Mușcă este dar predicat. — Apa curge. Tigru urlă. — Luați cartea de cetire, căutați în multe propoziții subiectele și predicatul și spuneți, pentru ce sunt subiecte și pentru ce sunt predicate.

Deprindere.

Primăvara vine! Soarele lucește, iarba înverzește, florile se deșteaptă Cîmbrul mirosă, lăcrămioarele

se împodobesc, crinul se înalță, pomii înfrunzesc și păsările cântă. Rîndunica ciripește, barza toacă, ghio-noaea ciocănește; albinele bîzîesc, broaștele ocăcăesc, grierii cântă. Lăcusta ăi aude și sare; muștele o vîd și se joacă în aer. Copiii saltă de bucurie și aleargă pe cîmp.

14) Cine numește un lucru și spune ceva despre dînsul, acela face o propoziție. În fie-care propoziție se află subiect și predicat. D. e. Pomul înverzește. Aceasta este o propoziție. Pentru ce? Pentru că am numit un lucru, adică: pomul, și am spus ceva despre dînsul, adică: înverzește. Care este subiectul? —Care predicatul? — Pentru ce?

(Teme) ~~Formați propoziții din aceste~~ cuvinte: Vîntul, a suflă Soarele, a răsări. Copilul, a se jucă. Dimineața —. Luna —. Pasărea —. — plîngea —apune. — muri. Formați și alte propoziții din capul vostru.

15) Cuvintele: dimineața, copilul, luna, pasărea, arată lucruri și ființe. Ființele sunt de sine mișcătoare și însuflețite, ear lucrurile nu sunt de sine mișcătoare.

Cuvintele care arată ființe sau lucruri, se numesc substantive sau nume.

Spuneți substantive multe; unele care arată ființe, altele care arată lucruri

16) Marica.

Aceasta încă nu este o propoziție Cine vre să

vorbească, trebuie să spue ceva despre o ființă ori despre un lucru.

Mariea se joacă.

Aceasta este o propoziție, fiindcă se spune ceva despre Mariea. Care cuvînt arată, ce zicem despre Mariea ?

Cuvîntul care arată ce face cinevã, se numește verb, fiindcă printr'ênsul vorbim despre cevã.

În fie-care propoziție trebuie să fie un verb.

Căutați verbe care se potrivesc cu substantivele : fratele, sora, găina, vulpea. Aflați persoane la verbele : trage, spãrgeau, dormiți. Căutați multe verbe.

17) în vorbire mai avem și alte feluri de cuvinte.

O mamã zice copilului sãu. Mama trebuie sã coase acum și Alecu sã vadã afarã, dacã vine frate-sãu. Cine vorbește ? — Cu cine vorbește ? — Despre cine vorbește ? —

Copiii vëd într'o pãdure o femeie cu apã și strigã : Niște copii se roagã, sã ni dea femeea apã de bëtut ; soarele ne a înferbîntat prea mult. Setea ne arde.

Cine vorbește ? — Cu cine ? — Despre ce ? —

În vorbire se aflã dar trei feluri de persoane : persoana care vorbește sau persoana ântëi ; persoana cu care vorbim sau persoana a doãta, și persoana despre care se vorbește sau persoana a treia.

Eu trebuie sã cos acum și tu sã vezi afarã, dacã vine el. Noi ne rugãm sã ni dai tu apã de bëtut ; el ne-a înferbîntat prea mult. **Ea** ne arde.

Persoanele nu se spun totdeauna pe numele lor ;

ci în locul persoanei vorbitoare zicem: eu sau noi; în locul celei cu care vorbim, zicem: tu sau voi; iar în locul celei despre care vorbim, zicem: el, ea, ei sau ele.

Cuvintele care se pun în locul numelor, se numesc pronume. Eu, noi, tu, voi, el, ea, ei, ele, sunt dar pronume.

Puneți, unde se potrivește, pronume în locul numelor, din următoarea vorbire: Elena zice Anicăi: Elena vine la Anica cu păpușa; păpușa este nouă și frumoasă. — Aflați substantivele sau numele, în locul cărora stau pronumele, în următoarele propoziții: El lucește, ea învață, voi cărați, noi ne jucăm, eu cânt, ele spală.

Și cuvintele: nimene, cineva, ceva cine, ce, dânsul, dânsa, orî-cine, orî-ce, fie care, fie-cine, fie-ce, oare-care, care-va arată persoana a treia și stau în locul unui nume; sunt dar pronume.

Căutați propoziții unde subiectul este un pronume. Ce fel de cuvînt este predicatul? — Verbele le cunoaștem ușor din aceea, că putem pune un pronume înaintea lor, ca subiect. D. e. eu scriu, tu vezi, cine păzește? — Nimene nu vine? Ceva se aude, ei fug, cineva intră pe ușă. —

18) Doă mere. Câte mere? — Cinci degete, opt zile, o mie de soldați. Câți soldați?

Cuvintele: doă, cinci, opt, o mie arată număr de lucruri sau de ființe. Cuvintele care arată număr, se numesc **numerale**.

Aflați substantive la următoarele numerale: zece, doisprezece, patruzeci, optsprezece, o mie, cinzeci și două.

19) O luntre mică Ce fel de luntre?— Ploaea repede, banca lungă, mărul roș. Ce fel de ploae? Ce fel de bancă? Ce fel de măr?

Cuvintele: mică, repede, lungă, roș arată cum este un lucru, adică însușirea sau calitatea lui. Cuvintele care arată însușirea lucrurilor ori a ființelor, se numesc adiective. Le cunoaștem ușor din aceea, că stau lângă substantive, la întrebarea: ce fel de?

Struguri frumoși, animalul cel mai credincios, pere coapte, cisme noie, luna plină, sarea umedă.

Aflați multe substantive potrivite la fie-care din următoarele adiective: albastru, scurt, mai albă, cel mai înalt, cel mai fricos, mai amară, aspru, bolnăvicios.

Aflați multe adiective potrivite la fie care din substantivele: masă, mamă, vară, rîurile, tămîea, garofa, omătul, gândirea, saniea, oșetul, fierea.

Căutați multe—multe adiective.

Deprindere. Epurele sburdalnic venea din pădurea întunecată; el avea mare poftă de mâncare. Deodată văzù pe câmpul vecin curechiu înalt și alergă iute. Însă vîntătorul sta după o tufă deasă; el rîdică pușca cea lungă și dădù foc: bîietul epure se dete peste cap și căzù în earba verde. Duminecă se va frige.

Altă deprindere. Puneți adiective la toate substantivele din următoarea istorioară:

O albină căzù într'o baltă. O porumbiță o văzù

de sus; ea rupse o frunză din pom și i-o aruncă. Albina se puse pe dânsa și scăpă din baltă. Mai târziu această porumbiță ședeà pe casă. Un vânător îndreptase pușca spre ea. Dar albina veni. Pîc! el împunse în mână. Puf! glonțul trecu în laturi. Porumbița scăpă.

Aflați încă alte adiective la toate aceste substantive. Și altele.

20) (Repetiție).

Spuneți ce fel de cuvinte sunt aceste:

Unsprezece, umed, surd, cine? nimene, lovește, cel mai tare, cuțit, vale, laudă frumoasă, el laudă (frumos), negru, groapă, îngroapă, rece, răceală, răcește.

Aflați zece adiective pentru substantivul masă. Spuneți zece substantive ce se potrivesc cu adiectivul **negru**. Asemine, ce se potrivesc cu adiectivele: **rece**, **afumată**, **iute**.

Spuneți pronume de persoana a treia, care se pun în loc de persoane femeiești. Spuneți—, care se pun în loc de persoane bărbătești. Cum se întreabă la adiective? —Cum la verbe? — Cum la pronumele de persoana a doua? — La cel de ântăia? — Dar la cel de persoana a treia? —

Substantivele, Pronumele, Adiectivele și Verbele mai îndeosebi.

21) Substantivele: fer, garofă, Milcovul, turmă, cimpoi, arată lucruri din natură, adică pe care le putem pipăi sau vedea sau auzi sau gusta sau mirosi. Substantivele care arată lucruri din natură, se numesc reale. Multe substantive înse arată lucruri ce nu le aflăm în natură, ci numai în idee, adică numai în capul nostru, d. e. silința, curagiul, mintea. Substantivele care arată lucruri ce se află numai în mintea noastră, se numesc ideale.

Deprindere. Soarele apune, noaptea se întinde. Luna luminoasă pătrunde prin întuneric. Silința și lucrarea încetează, somnul și repausul se apropie.

Căutați substantive ideale; căutați reale. Cercetați următoarele, dacă sunt reale sau ideale: Gheorghe, plăcere, frunte, datorie, puterea apei, visul, bucuria.

22) Simțiți, ce osebite este, când zic: oameni erau în pădure, și când zic: oamenii erau în pădure? Când zic: oameni, nu-i cunosc de mai înainte; dar când zic: oamenii, atunci hotăresc cari sunt, fiindcă trebuie să fi mai vorbit de ei cândva. Tot aceeași osebite este între casă frumoasă și casa frumoasă; d. e. am văzut o casă frumoasă, am văzut casa frumoasă. Astfel la substantive hotărîm prin sunetele ori literele de la sfîrșit, dacă lucrurile ori ființele ni sunt de mai înainte cunoscute sau nu.

Substantivele a căror finale ne arată că ni sunt cunoscute de mai înainte, se numesc substantive articulate; celelalte sunt nearticulate.

Osebiți, care din următoarele substantive sunt articulate și care nu. Am văzut o pasere; paserea ce am văzut-o, eră pestrîță. Am văzut calul vecinului. Un cal al vecinului s'a perdut. Omul bun, un om bun, doi oameni, oamenii cei buni, cei doi oameni; lemn gros, lemnele groase, lemnul gros; ochii frumoși.—Când zie: masă mare, substantivul este nearticulat; cum ël vom face articulat? Cum voi articula următoarele substantive: sat, soldați, bancă, odăi, epure, epuri, lemn, lemne.

Spuneți alte substantive nearticulate și articulați-le. Căutați substantive articulate și spuneți-le apoi nearticulate. *)

23) Pronumele. Subiectul propozițiilor este mai adeseori un substantiv; înse și pronumele: eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele, cineva, ceva, nimic, cine, ce, pot să fie singure subiect, ca și substantivele în locul căror stau; d. e. a venit un străin, a venit cineva; s'a rupt telegraful, s'a rupt ceva; mă doare capul, nu mă doare nimic. Aseminea pronume se numesc neatărnate.

Însă pronumele: meu, tîu, sîu, nostru, vostru, lor, acestea, acelea, asemenea, care, același, întocmai ca și adiectivele, mai au un substantiv pe lângă ele, fără care nu s'ar înțelege; d. e. inima mea, această eamnă cartea lor. Aseminea pronume se numesc atărnate.

*) Când spunem substantivele articulate, parcă arătăm ființele și lucrurile cu degetul.

Deprindere. Gheorghe leneșul doarme încă; lui nu-i place să lucreze; însă noi știm, că nimene nu ajunge la bine, dacă este trândav. Sora sa este altfel; ce silință mare are fetița aceasta! Maică-mea zice că asemenea fată este un model pentru ori cine; dar frate-său e un ștregariu.

24) Numeralele. Dacă zicem: au ars două case sau zece sau treizeci și trei, atunci spunem numărul lucrurilor hotărît; ear dacă zicem: multe case, câteva case, toate casele, atunci arătăm numai câtimea, dar lăsăm numărul nehotărît. Prin urmare, avem două feluri de numerale: **numerale hotărîtoare și numerale nehotărîtoare.**

Numerale hotărîtoare sunt: unul, doi, trei școlari; ață îndoită; a patra, a cincea, a șesa parte; banca a două, a trei, a opta, ș. c. l. Numerale nehotărîtoare sunt: toți, mulți, câteva, puțini, destule, ș. c. l. Faceți propoziții din toate aceste numerale.

25) Verbele. Moșul doarme; vătavul așteaptă: țărani vin. Unde sunt în aceste propoziții verbele? — Pentru ce? —

Multe verbe precum sunt și cele zise acum, arată pe deplin ce face o persoană și nu le mai trebuie pentru aceasta alte cuvinte. Însă nu sunt toate verbele așa. Vedeți cum sunt aceste:

Lăcătușul a dres — broasca; ce? — Isus Hristos a ertat — dușmanilor săi; cui? —

Multe verbe mai au dar trebuință de o compli-

nire pentru a da înțeles deplin în propoziție. **Complinirea stă mai ales la întrebările : pre cine sau ce ? cui ? cu cine ? de cine ? de ce ?—**

Să cercetăm, dacă verbele sunt cu complinire sau fără complinire în următoarele exemple :

Un țăran muri. Muri este un verb fără complinire. El dăruise o vie copiilor săi. Dăruise este un verb cu complinire (ce și cui?). La moarte li-a spus că vor afla în vie o comoară. **A spus și afla sunt verbe cu complinire.** Atunci copiii începură a săpă pământul în toate părțile, să dee de comoară. Comoară de bani n'au aflat ; dar tot săpând pământul, au cultivat viea bine și prin această silință s'au înavuțit. **Începură, săpă, să dee, n'au aflat, au cultivat, s'au înavuțit, sunt verbe cu complinire.** La ce întrebare au fie-care complinirile ? —

26) Propozițiile în care se află asemenea verbe, au dar 1) subiect, 2) predicat, 3) complinire.

Căutați aceste 3 părți în următoarea fabulă :

Corbul furase o bucată de caș și se pusesse pe un arbore înalt. Când începuse să mănânce cașul, el văzuse o vulpe și-i zise: Corbule, ce pasere frumoasă ești! Penele tale strălucesc, ca penele vulturului. Dacă-ți este și glasul tot așa de frumos, apoi tu ești împăratul păsărilor. Această laudă umflă pe deșertul corb și el începuse a croncăni. Dar când își deschise ciocul, scăpă cașul. Vulpea îl apucă îndată, îl înghiți și rîse de prostia corbului.

27) Afară de cele 5 feluri de cuvinte pe care

le-am învățat pînă acum, mai sunt alte patru, adică :

6) **Adverbe.** Adverbele sunt cuvinte care arată însușirea unui verb sau unui adiectiv sau altui adverb, și răspund la întrebările : cum ? unde ? și când ? D. e. acolo, aci, sus, jos, bine, atunci, alaltaeri, eri, azi, mâne, poimâne, dăunăzi, anțerț, odinioară, unde ? când ? numai, cum ? ș. c. l.

Adverbele trebuie să le deosebim de adiective.

Adiectivele arată însușirea substantivului și răspund la întrebarea: ce fel de ? Adverbele arată însușirea verbului și stau la întrebarea: cum ? — când ? — unde ? —

Același cuvînt poate să fie când adiectiv când adverb, după cum însușește când pe substantiv când pe verb. D. e. Un rîu frumos; rîul curge frumos. Un cal iute; calul fuge iute.

7) **Prepoziții.** Prepozițiile sunt niște cuvinte, ce se pun înaintea substantivelor pentru a arăta ce fel de legătură au substantivele cu alte cuvinte. D. e. copiii din sat. Aci din este prepoziție, fiindcă arată în ce legătură stau copiii cu satul, adică sunt dintr'ênsul. — Ioan ese din odae fără pělărie. Apa curge sub munte. Șerpele se sue pe arbore. Domnul este la masă

8) **Conjucții.** Conjucțiile sunt cuvinte care arată legătura între propoziții sau numai între cuvinte de acelaș fel. D. e. Mă duc la primblare dacă va fi timpul frumos. Deși ploură totuși mă voiu duce. Ioan a fost pedepsit fiindcă n'a învățat lecțiile. Du-te dar nu ședè prea mult. El și frate-sèu.

9) **Interjecții.** Interjecțiile sunt strigăte de mi-

rare, de bucurie sau de durere. D. e. a! bre! ah!
vai! țst!

28) Prin urmare sunt peste tot noë feluri de
cuvinte, care se numesc și părțile vorbirei:

1) Substantive, 2) Pronume, 3) Numerale, 4) A-
djective, 5) Verbe, 6) Adverbe, 7) Prepoziții, 8) Con-
jucții, 9) Interjecții.

Deprinderea din urmă.

Arătați părțile vorbirei în următoarea fabulă și
spuneți și predicatul și complinirile.

Șoarecele șiret. Un șoarece eși de sub părete și
văzù o căpcană. Ah! gândi el; acolo e pusă o căp-
cană. Bre! șireți mai sunt oamenii! Ei propesc o că-
rămidă pe trei bețișoare și într'unul înfig o bucățică
de slănină. Aceasta numesc ei o căpcană. Dar noi
șoarecii știm foarte bine, că dacă roadem de slănină, clap!
cade cărămida și ne ucide. Nu, nu; eu cunosc șiret-
licul vostru. — Însă . . . tot aș mirosi slănină; o
lecuță de mirosit nu doboară încă cărămida. Hai să-mi
apropriu măcar botul. Prea îmi place afumul slăninei.

Cu aceste gândiri șorecuțul alergă sub capcană și
mirosi slănină. Însă capcana eră ușor așezată, și când
se apropiâ șoarecele prea mult cu botul său, tronc!
căzù cărămida, și lacomul șoarece fu lovit de moarte.

Ce trebuie să învățăm din astă fabulă?

Să nu fim lingăi și lacomi ca șoarecele; căci
„lăcomia perde omenia.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cărțile mai jos însemnate se găsesc în ori ce număr la autorii lor :

	<u>LEI BANI</u>
METODA NOUĂ de scriere și citire pentru clasa I primară	50
POVĂȚUITOR LA CETIRE prin scriere după sistemă fonetică, pentru învățători	1. 50
ELEMENTE DE ARITMETICĂ după metoda intuitiv, pentru clasa I primară, cu lămuriri pentru învățător asupra modului de procedere, de <i>C. Grigorescu</i> Instit. la școala No. 2 de la Trei-Ierarhi —	75
GEOGRAFIEA JUDEȚULUI IAȘII, cu planul orașului, contururile plășilor și conturul județului, pentru clasa II primară urbană și a III rurală, de <i>V. Răcoanu, Gh. Ienăchescu și I. Creangă</i> . 1. —	—
REGULELE LIMBEI ROMÂNE PENTRU ÎNCEPĂTORI (gramatică pentru clasa II-a primară) de <i>Titu Maiorescu</i> , vetipărită de <i>Ivan Creangă</i> —	30

Este oprit a se vinde mai scump aceste cărți.

Încurând va apărea :

ÎNVĂȚĂTORUL COPILOR, carte de citire pentru clasele primare ediție nouă adăugită, după programa actuală, cu bucăți din *istorica Testamentului Vechiu și Nou*, din *Dreptul Administrativ*, *Igicnă*, ș. a. l.

